

**TUDI
MADŽARSKA
MORA
IZPOLNJEVATI
SVOJE
DOLŽNOSTI
str.2**

**PRAVA
ŠKOLNIKOJCA
PA DOBRA
MATI
str.5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 23. marca 2000 Leto X, št. 6

12. marec, Gorenji Senik

Karči in Vküper živeti

Pred par lejtami bi si težko zamislili, ka mo na porabskom (seničkom) odri gledali Mrožka in tau v našoj domanjoj rejči. Igra "Karči" tadale pela tisto linijo, stero je Gledališka družina Nindrik-indrik začnila lani z Gluvičevim Vi-deoklubom. Tau je gledališče, v šterom ne dojde, če si gledalec sede pa samo gleda. Mora brodititi tō. Brodititi, misliti pa za kakšen moment samoga sebe prepoznati na odri. Ali smo rejsan takšni kak baba s pükšov? Ali rejsan vsi mamo svoje istinske ali vōzmišlene Karčine? Pa če se rejsan smejemo tauj staroj materi, stera bi najraj vse "Karčine" sveta dozostrejlala, je te smej bole bridki. Kak je največkrat v življenji tō.

Vse pohvale so vrejndi "igralci": **Laci Nemeš, Pišti Nemeš, Aranka Schwarcz** in **Gyöngyi Bajzek**, steri so tak špili-li, kak če bi njim vloge (szerepek) bile na kaužo napisane. Nji te leko vide-li po porabski vasnica, če je pozovete, z veseljem pridejo k vam tō špilat. Mlajši gorenjeseniške šaule so s svojo novo igro pokazali, kak se da "Vkü-

Moja mama, sin moj, meine Mutti... anyu, kishiam

Ka pravite? Karčina iščeta?

per živeti", če smo rejsan različni (kölönbözök) pa gučimo različne gezi-ke. V lutkovni igri, stero si je vōzmislo Miki Roš, mlajši gučijo slovenski, madžarski, nemški, angleški pa taljanski. Istina, ka je v igri bole malo besedila, samo par rejči, zatok je pa več špilanja. Ta igra je - po mojem - bole za vekše mlajše pa za odrasle lidi, mali mlajši bi go težko razmejli. Edno pa morem vcüjdati. Pri toj igri se ranč tisto zgibi, ka bi moglo pri vsej porabski kulturni skupinaj najbole važno (fontos) biti, tau je gezik, tau je, ka naj bi mlajši (starejši) kak največ gučali svoj materni gezik. V toj igri ga fejst malo gučijo. Zatok bi po dugi lejtaj vendrik leko razmišljali o tem, ka bi bilau, če bi stero od "klasičnih" iger, štere je ga. Jožica Roš pred desetimi lejtami navčila mlajše na G. Seniki, znauva na oder postavili.

Režiser bejdvej iger je Miki Roš, pri njegovm deli sta ma pomagali Ildiko Dončec-Treiber, leranca na seniški šauli, pa Klara Fodor, sekretarka Zveze.

M. Sukič

Zalaegerszeg: madžarsko-slovenski regionalni svet

Vnovične manipulacije (nejasnosti?) z mejnim preходом Verica-Čepinci

Na zadnji seji madžarsko-slovenskega regionalnega sveta v Zalaegerszegu so obravnavali številne aktualne teme, povezane s sodelovanjem ob meji. Po oceni predsednika skupščine Zalske županije László Varge v tem prostoru uspešno nastajata evroregija kot važna oblika sodelovanja, pri čemer je najbolj pomemben vpliv na gospodarski in siceršnji razvoj mejnih območij. Kmalu bo nova evroregija odprla predstavništvo v Bruslju, kar pomeni začetek dela v Evropski uniji. Nova evroregija zajema obmejni prostor Avstrije, Madžarske in Slovenije (in delno Hrvaške), prvi projekt pa poteka pod naslovom Regionalna razvojna strategija v obmejni regiji, skrajšano "TRI-D". Prednostna naloga je razvoj gospodarstva, takoj nato je skrb za okolje, pa še kultura in transport. Skupaj je predvidenih 26 oz. 28 projektov, za katere je za zdaj na voljo 18,75 milijona evrov.

V Zalaegerszegu so postale uradne članice madžarsko-slovenskega regionalnega sveta tudi gospodarske zbornice Zalske in Železne županije in Pomurja. Predstavniki gospodarskih zbornic so že doslej sodelovali v delu regionalnega sveta, ustanovljenega maja leta 1996. S stalnim članstvom gospodarskih zbornic (ob županijskih skupščinah, občinah in narodnostnih organizacijah: porabski Slovenci, prekmurski Madžari) želijo povečati učinkovitost dela regionalnega sveta. Ob projektu "TRI-D" je pomemben tudi naravni park treh dežel: Goričko-Raab-/Raba-Őrség-Stražna krajina. Tu se interesi ob meji razlikujejo: madžarska in slovenska stran želita tudi prek te oblike sodelovanja vplivati na celovit razvoj obmejnih območij, medtem ko je avstrijska stran bolj zainteresirana za razvoj turizma. Zanimiva podrobnost je, da sta Avstrija in Madžarska uradno že razglasili območje naravnega parka, slovenska stran pa naj bi to storila še letos ali najpozneje v začetku prihodnjega leta, čeprav nekatera dela na Goričkem (grad pri Gradu) še potekajo. Dobršen del razprave je bil namenjen prometnim pove-

zavam in mejnim preходом. Uradni madžarski predstavnik, György Fonyódi je (8. marca 2000) zagotovil, da kmalu ne bo negodovanj zaradi večini nerazumno dolgega čakanja pri prestopu meje. Povedal je, da uvajajo najsoodnejši način kontrole potnikov, zato imajo začetne težave oz. otroške bolezni. Tudi sicer so bili župani obmejnih madžarskih občin zelo kritični do razmer na mejnih prehodih. Župan Rédcisa je dejal, da je tovarni promet na njihovem prehodu na evropski ravni, osebnosti potniški pa na azijski. Tehnične novosti so, kar se tiče kontrole, dobre, so pa slabe za potnike (vsaj za zdaj). Župan Rédcisa je informacijo, da je Madžarska v posodobitvi mejnega prehoda Rédcis-Dolga vas namenila milijardo forintov komentiral, da vsota ni pomembna, važno je, kdaj bodo ustvarjeni ustrezni pogoji tudi za potniški promet.

Posebna "zgodbica" je odprtje meddržavnega mejnega prehoda Verica-Čepinci. Ko sta 24. avgusta 1997 predsednika Madžarske in Slovenije, Árpád Göncz in Milan Kučan, odprla prehoda Kobilje-Nemesnép in Prosenjakovci-Magyarszombatfa, je slovenski predsednik povedal: "Moja srčna želja je, da bi se odprl še prehod med Čepinci in Verico. Prehod, ki je pomemben za porabske Slovence. Takrat bo obljuba dokončno izpolnjena." Čas je tekel in teče, prehod za dan, dva odprejo ob skupnih srečanjih, vmes pa zlasti madžarska stran obljublja oz. je obljubljala, da bo meja odprta za stalno. Na zadnje je odprtje prehoda Verica-Čepinci za Madžarsko tiskovno agencijo (MTI) in državni sekretarji za Slovence v zamejstvu in po svetu, Mihaeli Logar napovedal lani decembra državni sekretar v zunanjem ministrstvu Zsolt Németh. Povedal je, da bosta državi prihodnje leto, se pravi letos, odprli mejni prehod Verica-Čepinci. In zdaj naslednje poglavje zgodbe, kot beremo v materialu za regionalni svet v Zalaegerszegu (pod "glavo" Zunanje ministrstvo - državni sekretar): "V zvezi z odpiranjem mejnega prehoda

Kétvölgy-Čepinci in usposobitvijo mejnega prehoda Bajánsénye-Hodoš za blagovni promet (3,5 t) je zavzeto stališče, da je uresničitev smiselna le pod pogojem, če se državi ne bosta vključili v EU do leta 2002. Po kriterijih glede mejnih prehodov na zunanjih mejah EU bi realizacija omenjenih načrtov zahtevala velika vlaganja."

Za konec (dosedanje zgodbe) še sklep iz zapisnika 5. zasedanja slovensko madžarske mešane komisije, ki je v Ljubljani v začetku februarja ocenjevala uresničevanje sporazuma o nalogah med porabskimi Slovenci in prekmurskimi Madžari, poglavje III. splošna vprašanja, točka 2.: "Mešana komisija smatra za upravičeno, da obe državi v letu 2000 realizirata odprtje mejnega prehoda Čepinci-Kétvölgy (Verica), kar bi izboljšalo možnosti tega dela porabskih Slovencev za tesnejšo povezavo z matičnim narodom ter prebivalstvom z obeh strani meje..." (Zapisnik sta pred TV kamerami, radijskimi mikrofoni in drugimi novinarji podpisala predsednica slovenskega dela mešane komisije Mihaela Logar in madžarskega dela Tibor Szabó.)

Z navedki in vedenjem tudi ob vseh drugih prizadevanjih za mejni prehod Verica-Čepinci je naslov poročila iz Zalaegerszega zagotovo upravičen in hkrati zaskrbljujoč.

Na srečanju v Zalaegerszegu so podprli tudi pobudo o (vnovični) železniški povezavi med Lentijem, Rédcisem in Lendavo. Za povezavo sta zainteresirani obe strani, iz Prekmurja pa zlasti lendavska Nafta. Predstavnik Nafta je povedal, da bi po progi letno prepeljali od 400 do 500 tisoč ton blaga in surovin samo za njihovo firmo. Za progo, 8 kilometrov, od tega 5 v Sloveniji, bi bilo potrebno 5,7 milijona evrov, vendar Madžarska, kjer bi bili stroški bistveno nižji kot v Sloveniji, ta čas denarja nima. Zato je predlog Madžarskih železnic iz Sombotel, da bi gradnjo financirali iz drugih virov.

eR

Tudi Madžarska mora izpolnjevati svoje dolžnosti

9. marca je Porabje obiskala državna sekretarka Mihaela Logar. V njenem spremstvu sta bila tudi sodelavca Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu g. Zorko Pelikan in gđc.

Vesna Gornik. Namen njihovega obiska je bil podpis pogodbe o finansiranju dejavnosti Zveze Slovencev. Sredstva so namenjena normalnemu delovanju Zveze, rednemu izhajanju časopisa Porabje, delovanju kulturnih skupin, športnih in ostalih društev. Iz teh sredstev naj bi se delno sofinancirali tudi stroški delovanja radia Monošter. V pogovorih je gospa Logarjeva jasno izrazila, da pri finansiranju dejavnosti Slovencev na Madžarskem mora tudi Madžarska izpolnjevati svoje dolžnosti, kajti je podpisnica nešteti evropskih dokumentov v zvezi s pravicami manjšin, kakor tudi bilateralnih sporazumov med sosednjima državama.

15. marec - madžarski državni praznik

Ob 15. marcu, obletnici revolucije in boja za svobodo 1848, se na Madžarskem podeljujejo najvišje državne nagrade in priznanja na področju kulture in znanstvenega življenja.

Tudi županijska skupščina Železne županije je pred leti ustanovila več priznanj, ki jih podeljuje ob tem dnevu. Med letošnjimi nagrajenci so bili Stirje iz Porabja. Spominsko plaketo Avgusta Pavla sta prejela **Francek Mukič**, naš dolgoletni sodelavec in pisec več knjig, **Elizabeta Bartók**, županja Dolnjega Senika. Odlikovanje za dolgoletno službovanje v javni upravi je dobila **Andreja Labric** (Labricz Józsefné), uslužbenka občine z Dolnjega Senika, za dolgoletno službovanje v zdravstvu pa patronažna sestra **Elvira Kovač** (Kovács Lászlóné). Vsem nagrajencem čestitamo.

Papiri pripovedajo

Šaulo so zaprli

Na Dolenjomi in Gorenjomi Siniki je novembra i decembra 1908 v šauli vödvarila epidemija öspic (kanyarö). Okrajni padar (körörvos) iz Ženavec, dr. Hatner Nándor je 4. novembra i šauli na Gorenjom Siniki najšo 40 mlajšov, šteri so öspice meli, pa je dau šaulo zaprejt i deset dni.

Sinik: „Če štoj betežen grata, včas i trbej povedati birauvi i vesi. Padar more trikrat na keđen pogledniti betežnike. Betežniki morejo i ejkstra iži biti več kak dva kedna, samo padar pa tisti leko nut i ižo stauipi, šteri betežnika opravla. Gda se betežnik vöözdravi, se more skaupati i vtoplo

lžo pa trbej razkužiti (fertötleníteni): stene vööbejliti, pod i lüjom gorzaprati, po(h)ištvö i lüjom dozaprati, postalino vöösküjati, žlice, posance i talejre i vraučöj vodi namakati pa dobro täzaprati. Slamo, na šteröj je betežnik ležo, pa morejo täzazgati.

Če bi štoj mrau, na pokapanje niške drugi ne smej, samo dühovnik, kantor i drižna. Saularge pa spoj nej.”

15. novembra so pisali pismo birauvi i Monoštru okrajni padar, birovi Gorenjoga Senika Lörinc Lázár i okrajni notar Pál Koltay, ka so mlajši že zdravi, hiše so razkužili. Saulo so 26. novembra goropri.

Marija Kozar

Zavolo epidemije (járvány) je birauv i Monoštri poslo pismo na Dolenji i Gorenji

vodi, pa i žajfov se dobro mujt i. Samo po tistom leko dé pa më zdrave lidi.

Pismo iz Sobote

Zakoj smo bili poslani na te svejt

Tou je takšo pitanje, ssterim so si vmarjali glave trno včeni lidge. Ranč ne vejim, če je steri na tou najšo kakši odgovor, za steroğa bi leko vsikiš človek na svejti povedo, ka je tou ranč tak. Zdaj pasi zbrodite, ka se zgodi, če si takšo pitanje zakoj sam biu poslani na te svejt, postavi takšen nej glij najbole včeni človek. Vörvlite mi, ka se leko zgodi vsefele. Tou vam gučim zato, ka sam tou sam sprobo na svojoj kouži. Vej je od toga že neka lejt, dapa trno dobro se ške spoumnim, kak je bilou. Biu sam öženjeni ranč ške samo telko lejt, ka sam biu ške do vüj zalübleni i svojo ženo. V postelici se je djoukalo najino prvo dejtece in vse je bilou i roužicaj. Ške zima je bila bole sprtoletje kak pa zima. Sto bi se i takšom časi spoj spitaavo od toga, zakoj ojd i po tom svej-

ti? Sto? Vej se pa vej, moja taška Regina, trno čedna ženska. Enoga popodneva je gledala našoga maloga pojbiča, ka se je glij napio materinoga mlejka in spau blajženo, kak tou takši droubni mlajši vejö. Gledala ga je, pa ga gledala in nagnouk bole potiuma pitala: – Zakoj si biu poslani na te svejt? Sto bi tou zdaj že vedo povedati?

Z ženo sva se poglednola in se tak malo naskrivma zasmejala. Dapa, moja taška Regina, trno čedna ženska, najja je zejla i pамет.

– Vej pa, samo se vüva smejta! Ge že vejim, ka vsikiš človek pride na te svejt zato, ka njemi je i zvezdaj napisano, ka de se i njim godilo in zavolo toga to, zakoj je spoj prišo na te svejt.

Z ženo trno dobro vejva, ka je jej pojbiček grato najini

sin, ka sva škala meti dejte in tou sva njoj povedala. Ali nej je dala velati. Mlejla je tadale, ka je una prišla na te svejt zavolo toga, ka de gratala medicinska sestra in de pomagala lidam. In ranč tak se je zgodilo. Vsiškömi se ranč tak zgodi, ka i življenji grata ranč tisto, ka te rejsan grata.

– Dapa, ge sam biu i tom svojom bole kratkom žitki že vsefele, sam se njoj postavio prouti.

– Za tebe tou ne vela. Tü pa tam gestejo takši to, ka so poslani na te svejt samo zavolo toga, ka po njem ojdijo. Tej so es poslani zavolo toga, ka drugi vidijo, kak so ništerni es poslani zavolo nikoga.

Na, ka sam proso, tou sam doubo. Pomejni, ka po tom svejti ojd i čistak brez vsikšoga haska.

Miki

Ob dnevu žena

Sombathely, 4. marec

V Kulturnem društvu Avgust Pavel niso pozabili čestitati svojim članicam. V okviru "Sobotnih srečanj" jih je pozdravil Francek Mukič, člani društva so jim pa podarili rožce.

Monošter, 5. marec

Dekleta in ženske so v Monoštru i Slovenskem domu z domačimi pesmimi pozdravili trije zbori: MePZ Vladimir Močan iz Murske Sobote, pod vodstvom Frančka Zvera, ženski pevski zbor občine Puconci, pod vodstvom Marjana Povha in domači mešani pevski zbor z Gornjega Senika, ki ga vodi Marija Trifus. Posebnost koncerta je bila, da je program bil sestavljen iz samih domačih (prekmurskih in porabskih) pesmi. Navzoče ženske in dekleta je v obeh jeziki pozdravil g. Jože Vild, predsednik Društva upokojencev iz Murske Sobote. Na koncu proslave so zbori zapeli skupaj.

Kuharica Slovenska kuhinja ob Rabi se dobi i Slovenskem domu i Monoštru (recepција Hotela Lipa) i i knjigarni Osiris i Budimpešti (i ulici Veres Pálné 4-6). Cena: 1000 forintov.

A Szlovén konyha a Rába mentén című szakácskönyv megvásárolható Szentgotthárdon a Szlovének Házában (a Hotel Lipa recepcióján), Budapesten az Osiris Könyvesháznál (Veres Pálné utca 4-6.). Ára: 1000 forint.

OD SLOVENIJE...

Župani obmejnih občin za ratifikacijo maloolobnega sporazuma s Hrvaško

Na pobudo Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva so se v Čatežu zbrali župani občin, ki mejijo na sosednjo Hrvaško. V imenu več kot 260.000 državljanov ob slovensko-hrvaški meji so zahtevali, da mora državni zbor čimprej sprejeti zakon o ratifikaciji sporazuma o obmejnem in prometnem sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško.

Hrvati so takšen dokument že sprejeli, slovenski parlament pa tega še ni storil. V razpravi županov iz 30 občin od Lendave do Kopra je prevladovalo prepričanje, da je treba sporazum takoj ratificirati. Po uvedbi schengenskega sporazuma bo to namreč mnogo težje storiti, saj bo potrebno soglasje vseh članic. Na sestanku so udeleženci, med njimi tudi poslanci DZ, sprejeli pobudo, da bi morali v podporo sporazumu prepričati župane iz vrst tistih strank, ki v parlamentu ovirajo sprejem življenjsko pomembnega dokumenta.

Vlada sprejela sporazum s Svetim sedežem

Vlada je sprejela besedilo sporazuma med Slovenijo in Svetim sedežem o pravnih vprašanjih. Po besedah zunanjega ministra Dimitrija Rupla je vlada pooblastila državnega podsekretarja v zunanjem ministrstvu Andreja Grasselija, da ta sporazum v imenu vlade tudi parafira in ga za tem še podpiše. Rupel je za napovedal, da bo predsednik vlade v postopku ratifikacije tega sporazuma ustavnemu sodišču predlagal njegovo ustavno-pravno presojo, da bi s tem odpravili vse dvome glede tega vprašanja.

Sporazum je bil že novembra lani na vladi, od takrat naprej pa so potekala pogajanja, da bi odpravili določene nejasnosti.

Umrli poslanec Peter Lešnik

Državni zbor je imel žalno sejo ob smrti poslanca SNS Petra Lešnika, rojenega 15. aprila 1944, ki sta se je udeležili tudi žena in hčerka preminulega poslanca. Po žalni seji so v parlamentu odprli žalno knjigo. Poslanci so se udeležili tudi pogrebnih slovesnosti na pokopališču v Mariboru.

Zdaj, če je rejsan že malo baukši cajt, gda se prejk po naši vasaj pelamo, itak samo tū pa tam kakšnoga človeka vidimo. Na njivaj pa v ograci, zaman je dobro vremen, še dosta vse ne more

delati. Tašuga reda je lüstvo zvekušuga v gauštji pa si na zimau drva pripravla. Tak sem zopodo v Ritkarovci tū. Dvakrat sem űšo dola k Štežlini, da bi reportažo delo, dapa gnauk so nej bili doma. Vsikšimau so v gauštji bili. Na slejdnje gda sem pri nji odo, je ranč tam bila

tista ženska, stera krűj pa vstavro nosi k staruma domu. Ona je rekla, da že štiri

Žensko pa moško delo

tedne nej vidla nikoga doma pri hiši. Gvüšno v gauštjo odijo. Zazranka ta dejo pa večer pridejo domau. "Vejš, kakši so starejši," pravijo meni ta ženska. "Če je malo baukši cajt te že ne morejo pri meri ostati."

Notra v auto sedem pa se pelam nazaj. Gda gora na Verico pridem, te vidim, ka nekaj v ograci dela. Gda skrajaj pridem, te vidim, ka so tau Vendel Konkolič.

• *Ka delate v ograci, Vendel bači, se stavim.*

"Tau je taši za tjunjo ogradeč, nej samo za drejvdja. Tau malo drejvdja sam vse

dja notraposado, ka ne raste tak na visko. Pa te vsakšo leto obrezavam."

• *Ka vse mate tū posajeno?*

"Djaboke, gröjške, slive pa dva rada marlinšćice. Te marlinšćice za sok (szörp) nūčamo. Lani so lejpe djaboke pa gröjške bile, tau prvo leto pa komaj kaj bilau na nji."

• *Ka mislite, stera djaboke so baukše, te nauve fajte ali tiste starejše?*

"Vejš, tau ti je tak, ka djaboke, ka smo je prva sadili, te djaboke stojijo. Te djaboke še aprila leko djej, dapa te nauve fajte nej. Zato ka te samo v ladvavnici leko drži."

• *V ograci je zato doste dela?*

"Tau je tak, če človek vsakši den néde malo v ogradeč, te že za tri, štiri dni pa zeleno

gartöje. Tak ka furt trbej okapati, nej je velko, dapa zato delo prosi."

Gda se prejk Števanovec pelam, vidim ka nekaj pred ramom na stauci sedi pa se za ograjo drži. Od daleč se ne vidi, če te možak zato drži ograjo ka se vöobrača ali zato, ka go vö proti cesti vleče. Skrajaj se že vidi ka je te možak Kalman Merkli pa zato se za ograjo drži, ka jo farba.

• *Zaka trbej ograjo farbat, še nej rjava.*

"Če skrajaj poglednaš, te vidiš, ka že malo začne rjaviti. Še gnauk dolapofarbam pa konec. Vidiš, kak teško tau farba, tau je tašo drekasto delo. Zdaj sprtulejt še zato na tašo dješta cajt, sledkar že tak nej. Te de že na njivo trbelo odti. Idi prejk pa sausadico malo tō spitavaj,

ona je tū ranč v ograci," mi pravijo Kalman pa se zasmejejo.

• *Kromče okapate?* pitam tak po špajsi Šatjinoga Magdina, zato ka je ona sausadica od Kalmana.

"A, kromče bi še malo rano bilau okapati. Zdaj te rauže malo ta zokapam, ka so vöprišle. Malo toplejši cajt je bijo pa so rauže že vöpoznale."

• *Zvöjn rauž ka te še meli v ograci?*

"Tū baudejo vsakšefe rauže, tulipani, mešne, vsejsvecove."

• *Samo rauže te meli tū?*

"Tū pred ramom samo rauže. Zelejnjava pa na njivi bomo posadili. Če cajt etak ostane, dobro bau. Te pri cajti leko tasklademo vse. Nej kak lani, gda je vsigdar dež išo."

Ranč sam sto nika pitati, gda je mauž

prišo pa mi pravo: "Vejš, ogradeč je bola tašo žensko delo, poj bola z menov, bola na tašo moško delo." Nej sem vedo, ka misli. Gda notra v künjo staupiva, te vidim, ka zdigne kupico pa palinko natauči. "Vidiš, tau je moško delo."

Karči

Spremljajte televizijsko oddajo SLOVENSKI UTRINKI

vsak drugi torek ob 13.00 na 1. programu madžarske televizije.

Naslednja oddaja bo v torek, 28. marca 2000.

Ponovitev v soboto, 1. aprila, ob 6.50, na 2. programu.

Prava školnikojca pa dobra mati

... DO
MADŽARSKE

Fotoalbum Monoštra

Ob 15. marcu, državnem prazniku, je izšel album s starimi in novimi fotografijami Monoštra in okolice. Tudi naslov publikacije - Monošter od preloma stoletja do preloma tisočletja - jasno napoveduje, s katerim obdobjem mesteca ob tromeji se lahko bralec spozna s pomočjo fotografij. Album je ob mileniju izdala Mestna knjižnica. Uredila ga je ravnateljica knjižnice Piroška Molnár.

30 milijard za knjige

Lani je na Madžarskem delovalo več kot 700 knjigarn - izmed teh približno 400 na podeželju - katere so prodale knjige za več kot 30 milijard. Lani so pri nas izdali 10.626 knjig, kar je približno za 2000 več kot l. 1996. Vseeno se je pa skupna naklada (47000) zmanjšala za približno 5000.

Odpoklicali načelnika

S 15. marcem so odpoklicali načelnika madžarskega KFOR-kontingenta na Kosovu. Zaradi nepravilnosti v gospodarjenju je vojaško tožilstvo odredilo preiskavo zoper bivšega načelnika.

Gostovanje na Cankovi

Gledališka družina Nindrik-indrik bo 25. marca gostovala na Cankovi, kjer bo nastopila z lansko igro (Goran Gluvič V videoklubu). Cankovčane bo ta dan obiskala tudi Judita Pavel, hči Avgusta Pavla, ki bo tam posadila lipo.

1. april - sprememba na meji

Od 1. aprila bo mejni prehod Gornji Senik-Martinje deloval po letnem delovnem času, torej bo odprt od 7. do 20. ure.

I. Barber

Vsakšomi človeki so najlepši tisti kajti, gda je bio mladi, depa vsakši dožive takše kajti, stere nikak ne more pozabiti. Včasini je tak, ka se na človeka "sipajo" tej spomini, pa te je človek ali sploj veseli ali žalosten ali obdaujo. Nika tak sam čutila, gda sam srečala **Magdaleno Lazar**, s sterov sva vküper v šaulo ojdle.

Magdalena Lazar kak mlada dejkla z očo in materjo

Pred mojimi očami se je gnauk samo pojavila (meg-jelent) školnikojca, k steroj sam ojdla na Verici v šaulo, pri steroj sam končala osmi razred osnovne šole. Ta gospa je bila Ana Lazar. Žau, ona več ne žive, liki njena edina čerka, Magdalena Lazar pa je tuj v Varaši. Etak sam pa njau poiskala v njej varškoj hiši, da bi se malo spominjale na tista lejtja, gda so oni živeli na Verici, gda sva müvedvej k njenoj materi ojdle v šaulo. Same sva kumaj priznale, da je tome že 50 lejt. Itak tak čütive - pa če se srečave, se tak obnašave - kak če bi tau včara bilau. Kakoli ka je Magdalena 4 lejtja mlajša kak ge, tau se gnesden več ne šte. Edno je gvüšno: müvedvej nigdar ne pozabive tista lejtja, gda sva vküper ojdle v šaulo na Verici k njenoj materi.

• *Ka tebi znamenüjejo mlašeča lejtja?*

"Neškem se taužiti, liki našoj

držini so te lejtja nej najlepše pa glatke bile. Tau je bilau par lejt po bojni. Če tau vejmo, te se ranč nej trbej čüdivati. Depa zame kak dejte, je nej bilau slabo. Tačas ka človek ne razmej, ka se kauli njega godi, je lepau, če se za njega skrbijo."

• *Tvoja mati so name, moje vrstnike na Verici tū včili. Tak se spominjam, da*

1939. leta je začnila v šauli včiti. 1942. leta je prišla na G. Senik včiti. Od 1943. leta naprej - za različni nepravilni zrokov volo - so jo pa lüčali od Lentija do Simasága. Med tejm je na Verici tū včila. Gda je prišla 1941. leta na G. Senik, tam se je spoznala s mojim očom, s sterim sta našo malo držino stvorila. Na Verico se že jaz tū dobro spominjam, tam smo bili od 1950. do 1953. leta. Dobro znam, kak sva se müve dvej vozile na snegi po sanaj, kak sva skočile v sečo. Dobro sam znala slovenski, zatok, ka so me Djirejšina mama navčili.

Po našom velkom "vandri-vanji" smo pa 1956. leta prišli nazaj na G. Senik pa smo znauvič leko v svojo hišo staupili, stera je bila mojga očina pa iz stere so nas krivično zagnali. Te je moja mati znauvič na seničkoj šauli včila do penzije, do 1964. leta. Oča je pa znauvič začno svojo delo doma, mizar je bio."

• *Nej je leko bilau. Kak sta pa prišli es v Varaš? Zakoj so stariše - leko povejmo - na starejšje dni njali vse svojo na Seniki?*

"Tau je tū nej leko bilau. Med tejm lejtami sam jaz v Varaši v gimnaziji maturira-

Gda so mati v penzijo šli, so tadala delali v varaškoj knjižnici

družinska školnikojca pri la po kratkoj službi na
ednoj gospočkoj držini. Od senički pošti sam v Varaši na

pošti dobila službo. Moja mati je pa po penziji tū nej počivala, liki v službo je stanila v Varaši v knjižnici. Etak smo pa mislili, da bi bilau normalno, če bi se znosili v Monošter. Iskali smo hišo na oddajo, tau se nam je nej prišikalo. Etak smo pa kupili prostor, parcölo za hišo, pa smo tuj zidali, doma smo pa vse oddali. Nigdar ne pozabim, ka je moj oča nikak nej sto v Varaš priditi. Z materjov sva že bile v novoj hiši, dapa samo za eden keden sva leko očo not "zbabivala" es. Istina, ka je te že stari človek bio."

• *Kak sva že ugotovile, lejta samo tak letijo, pa na gnes si že ti tū v penziji, starišov pa več nin nej. Ka tebe znamenüjela gnes Verica, G. Senik?*

"Če se pelam v te vasnice, če se srečam z tejm ljudami, mi pride na pamet moja mladost, pa tau, kak je odletejla. Če odim po Gorenjom Seniki, ne vörjš, strašno domotožje mam," pravi pa jo pobijejo velke skonze.

• *Jaz, kak učenka tvoje matere, se tak spominjam na njau, ka smo go poštüvali, radi meli. Sploj pa deklina, napona smo go gledale, kak si je lepau česala vlase, kak se je lepau nosila, kak se je držala. Pa skauz dece so go stariše tū poštüvali.*

"Ge sama najbolje zatok poštüjem zdaj tū svojo mater, ka sam kak učenka nigdar nej mejla prednost (elöny) pri njej. Name je bole sigurno mejla, kak kakšoga koli drugoga. Če sam lagva bila ali sam se nej kaj navčila, sam se leko poglednila. Te mi je lagvo spadnilo, zdaj pa že znam, ka je ona bila prava školnikojca pa dobra mati."

Konferenca v Portorožu

23. in 24. marca sta Vlada R Slovenije in Svet Evrope v okviru Pakta stabilnosti priredila mednarodno konferenco o medetničnih odnosih in narodnih manjšinah v jugovzhodni Evropi. Konferenca v Portorožu se je udeležilo 120 strokovnjakov in politikov iz 30-ih držav. Na konferenco je bil povabljen tudi predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš, ki je v svojem prispevku na kratko predstavil slovensko manjšino na Madžarskem ter slovensko-madžarsko manjšinsko sodelovanje. (Objavljamo odlomke njegovega prispevka.)

Porabski Slovenci do 1990. let

Porabska slovenska manjšina je ena od dveh avtohtonih narodnostnih skupnosti v Republiki Madžarski. Slovensko prebivalstvo je živel med Muro in Rabo že pred prihodom Madžarov. Porabski Slovenci tvorimo eno najmanjših narodnih skupnosti v državi, naša manjšina šteje približno 5 tisoč ljudi. Večina živi v Železni županiji, ki je najzahodnejša upravna enota Republike Madžarske in meji na Avstrijo in Slovenijo. Večja kolonija Slovencev je še v županiji Győr-Ménfőcsanak in v glavnem mestu, v Budimpešti. Ostali pa so raztreseni takorekoč po vsej Madžarski.

Porabski Slovenci govorimo zelo arhaičen slovenski jezik, ker smo pač bili skozi vso zgodovino ločeni od ostalega slovenskega življa. Do leta 1919 smo porabski Slovenci in prekmurjski Slovenci bili takoj imenovani *Ogrski Slovenci*. V času po prvi svetovni vojni in pred priključitvijo Prekmurja k Jugoslaviji l. 1919 se je s posebno intenzivnostjo razvilo takoj imenovano *„vendsko gibanje“*. Bistvo tega je bilo v teoriji, da prekmurjski in porabski Slovenci niso Slovenci, ampak Vendi. Slednji naziv je bil in je tudi danes žaljiv vzdevek. Namen gibanja je bil prepričati priključitev slovenskega prebivalstva v Prekmurju k slovenskemu življu v takratni Jugoslaviji. Vendska teorija zelo slabo vpliva na narodnostno zavest porabskih Slovencev vse do danes.

Bili bi zelo veseli, če bi nam prekmurjski Madžari, ob našem sicer korektnem sodelovanju, bili bolj ob strani, ko se vsake toliko časa pojavi ta razdiralna teorija, ki vnaša razdor med dva sosednja naroda in negativno vpliva na dobrososedske odnose.

Tudi mi bi se ostro postavili v bran prekmurjskim Madžarom, če bi kdo navrgel, da oni niso Madžari, ampak nekaj drugega. Tudi t.i. *„Čango Madžari“* v Romuniji govorijo izredno starinsko madžarščino in nihče od nas ne dvomi, da gre za madžarsko manjšino.

Južni Slovani na Madžarskem

Po drugi svetovni vojni je bila ustanovljena v Budimpešti *Demokratska zveza južnih Slovanov na Madžarskem*, ki je bila krovna organizacija Hrvatov, Srbov in Slovencev na Madžarskem. Najmanj od Zveze južnih Slovanov smo odnesli ravno porabski Slovenci, ki smo bili najbolj oddaljeni od glavnega mesta, najbolj neorganizirani, najbolj neboljani, zato pa tudi najbolj odrinjeni.

Demokratska zveza južnih Slovanov na Madžarskem je v 90-ih letih razpadla na tri dele, in to ne brez problemov, vendar korektno. Do ločitve je prišlo na vseh področjih: šolstvo, mreža knjižnic, radijske in televizijske oddaje, muzejske zbirke itd. Leta 1990 je bila v Porabju ustanovljena samostojna Zveza Slovencev na Madžarskem.

Samostojna Slovenija, dvostranski sporazumi

Slovenija je leta 1991 postala samostojna. Madžarska je 15. januarja 1992 priznala neodvisno Republiko Slovenijo in navezala z njo diplomatske stike.

Leta 1992 je bila v Budimpešti podpisana *Pogodba o prijateljstvu in sodelovanju med Republiko Madžarsko in Republiko Slovenijo*. Slednja posveča veliko pozornosti človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam, znotraj tega še zlasti narodnostnim pravicam. Narodne manjšine ima za naravni most, ki povezuje narode. Sporazum med državama spodbuja tudi skupen nastop, da bi obveznosti, ki jih je določila Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi v interesu zaščite narodnih manjšin, sprejeli kot osnovna načela tudi v mednarodnih krogih.

Ravno tako leta 1992 je bil v Ljubljani podpisan med državama še en pomemben akt. To pa je *Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini v Republiki Madžarski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji*. V tej uradni listini je med drugim zapisano, da slovenska oziroma madžarska manj-

šina lahko doseže svojo popolno enakopravnost in ohrani svojo identiteto s pomočjo osebnih in skupinskih posebnih pravic. Zagotavlja pa tudi pogoje za delovanje manjšinskih organizacij na državni ravni.

Zakon o pravicah manjšin

Glede uveljavljanja narodnostnih pravic na Madžarskem je vsekakor najpomembnejši leta 1993 sprejet *Zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin*. V zakonu je naštetih tistih 13 manjšin, ki se na podlagi zakonskih kriterijev tretirajo kot manjšine na Madžarskem, in so zapisane tudi njihove osebnostne in kolektivne pravice. Prejle omenjene manjšine pa so naslednje: *armenska, bolgarska, grška, hrvaška, nemška, poljska, romska, romunska, rusinska, srbska, slovaška, slovenska in ukrajinska*. Za nas, porabske Slovence, je ta zakon ob številnih pravnih garancijah pomemben tudi zaradi tega, ker jasno določa, da na Madžarskem ni nikakršne *„vendske“ narodnosti*, ampak da smo porabski Slovenci resnično Slovenci.

Kolektivne pravice v zakonu so omogočile, da smo Slovenci na Madžarskem lahko ustanovili deset lokalnih manjšinskih samouprav, ki uspešno delujejo (razen v Porabju tudi v madžarskih mestih kot Szombathely, Mosonmagyaróvár in Budimpešta), in pa Državno slovensko samoupravo. Za razliko od prejšnjih časov, ko smo morali imeti svojo krovno organizacijo v Budimpešti, 300 kilometrov od Porabja, je danes sedež Državne slovenske samouprave v samem Porabju, v vasi Gornji Senik. Zakon nam torej zagotavlja, da si uredimo okvire delovanja v skladu z resničnimi potrebami in možnostmi.

Kot pomanjkljivost glede izvajanja manjšinskega zakona ali celo ustavno nepravilnost pa moramo omeniti, da že vrsto let ni urejeno *parlamentarno zastopstvo* narodnih in etničnih manjšin na Madžarskem.

Zveza Slovencev na Madžarskem povezuje porabske Slovence (zlasti kulturna društva) z matično Slovenijo, *Državna slovenska samouprava* pa z večinskim madžarskim narodom. Obe krovni organizaciji zglede sodelujeta, skupaj sta tudi organizirali že precej prireditve. Pri razvijanju konstruktivnega sodelovanja smo imeli pred očmi tudi negativne posledice nekdanje strankarske, ideološke, organizacijske in siceršnje razdvojenosti Slovencev na Koroškem in v Italiji. Zelo nas

veseli, ko slišimo o tem, da so v zadnjem času tudi naši koroški in tržaško-goriški rojaki veliko bolj enotni. In tudi bolj uspešni.

Obmejno sodelovanje

Iz uvodoma orisanega zgodovinskega okvira sledi, da smo *Porabski najbolj organsko povezani s Prekmurjem*, torej s tistim delom Republike Slovenije, ki je nam najbližji, in to rodbinsko, zemljepisno, jezikovno, kulturno, etnološko in tudi po miselnosti, saj smo več sto let tvorili eno in isto slovensko narodnostno skupnost v okviru predtrianonske Madžarske. Stiki so se razmahili potem, ko je bil l. 1992 odprt mejni prehod Gornji Senik-Martinje. Prehajanje meje z osebnimi izkaznicami je pozitivno sprejeto med pripadniki obeh narodnih skupnosti in med prebivalstvom na obeh straneh meje.

Težko bi bilo naštet vse tiste oblike sodelovanja, ki so se razvile in se razvijajo v tem prostoru med Muro in Rabo. Gre npr. za družinske stike (meja je desetletja ločevala sorodnike na tem delu madžarsko-slovenske meje), razvijajo se gospodarski stiki (sadjarstvo, trgovina, storitve), povezane so pobratene šole (G. Senik - Kuzma itd.), kulturna društva (dramske skupine, pevski zbori, gasilci itd.), kulturni in šolski mentorji iz Slovenije redno prihajajo v Porabje, kjer nudijo strokovno pomoč (režiser, duhovnik, vzgojiteljice v vrtcih, šolska svetovalka). In kar je bistveno, to sodelovanje – ob dobri volji in pomoči matične domovine – je v prvi vrsti omogočilo odprtje mejnega prehoda. Ravno zato pa bi bilo nujno, da bi po dolgoletnih dogovarjanjih končno bil predan namenu tudi *mejni prehod Verica-Čepinci* na drugem koncu Porabja. Če želimo resno sodelovati ob meji, je prehod *nujen pogoj za svobodni pretok ljudi, blaga in idej*. Ta južni del Porabja je tudi zaradi pomanjkanja mejnega prehoda v precejšnjem kulturnem, jezikovnem in siceršnjem zaostanku v primerjavi z zahodnim delom, kjer že imamo mejni prehod.

Resda odprte šestih mejnih prehodov na madžarsko-slovenski meji pozitivno vpliva na gospodarski razvoj in povezovanje manjšin z matičnima narodoma in državama, ampak od le-teh je samo eden, ki povezuje porabske Slovence z matično Slovenijo.

Slovensko-madžarska mešana komisija

15. člen Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic je določil, da se ustanovi dvostranska mešana

vladna komisija, ki je letos februarja v Ljubljani zasedala že petič. V delu komisije sodelujejo tudi predstavniki porabskih slovenskih organizacij (Državna slovenska samouprava in Zveza Slovencev na Madžarskem). Na kratko bi lahko rekli, da se na teh zasedanjih ob obravnavanju konkretnih zadev razpravlja tudi o manjšinskopolitičnih vprašanjih ali se celo dograjuje Sporazum.

Nekaj konkretnih nalog

Da naštejemo tudi nekaj najnovejših konkretnih priporočil. Mešana komisija smatra za upravičeno, da obe državi v letu 2000 realizirata odprtje mejnega prehoda Čepinci-Verica. Pozdravlja prizadevanje škofov Mariborske in Sombotelške škofije za imenovanje duhovnikov za verske obrede v maternem jeziku manjšin v Porabju. Madžarska stran naj zagotovi, da bi se porabske narodnostne šole z majhnim številom učencev izdatneje financirale iz državnega proračuna. Tudi madžarska stran naj finančno podpre opremljanje radijskega studia v Monoštru in stroške delovanja. Madžarska stran naj da pobudo, da se v letu 2001 zagotovijo iz proračuna finančna sredstva za nemoteno delovanje radia v Monoštru.

Samostojni slovenski radio v Monoštru

Porabski Slovenci imamo na Madžarskem radiu zagotovljenih *tedensko 25 minut radijskega programa* – ob zelo neugodnem času in na zelo neugodni valovni dolžini. Kljub številnim prizadevanjem nam ni uspelo, da bi se to stanje izboljšalo. Vse ostale „zgodovinske“ manjšine (Nemci, Slovaki, Hrvati, Romuni, Srbi), med katere sodimo tudi porabski Slovenci, imajo na voljo *dnevno tri ure*. Madžari v Prekmurju oddajajo več kot *enajst ur dnevno*. Zato se že vrsto let pripravljamo, da bi ustanovili samostojni Slovenski radio v Monoštru. Do zdaj smo dobili največ podpore od matične Slovenije (radijski prostori, oprema), tudi na natečaju programa Phare in madžarskem radijskem natečaju smo prišli do določenih sredstev. V skladu z omenjenimi slovensko-madžarskimi sporazumi in madžarskim manjšinskim zakonom pričakujemo, da nam bo madžarska država po dolgem času vendarle zagotovila iz proračuna redno radijsko informiranje v maternem jeziku. Slednje bi namreč lahko bistveno prispevalo k izpopolnitvi manjšinske kulturne avtonomije, kar je zapisano tudi v vladnem programu sedanje koalicije.

OTROŠKI

Kak sam vido svet spod stola?

Prvo, ka se spominjam od svoji mladi lejt, je tou, ka sam se najraj špilo pod našim velkim stolom v künji. Tam sam se tak počuto, kak če bi tou biu moj mali ram, moj mali svet, spod šteroga sam začo spoznavati velki svet.

SEX

Za tou rejč, stero gnesden pozna že najmenjšo dejte in vej tou tō, ka ta rejč pomejni, sam ge prvič čuo, gda sam napuno pet lejt. Ka pa una pomejni, pa sam dugo, dugo nej vedo. Za njou pa sam čuo, gde indri, kak pa pod našim stolom srejdij künje. Špilo sam se z mojim prvim avtonom, ka mi ga je mama kúpila na buči. Tisko sam ga es pa ta, gor pa doj, nad menof pa so sedeli oca, mama, sousedica in njeni mouž, soused Pišta. Najbole se je glas trouso sousedici Mariji:

– Vej pa tou je več nej mogouče! Kak oprem kakše novine nut najdem samo sex in nika drugo! Kak gor vužgem

televizijo, je ške ujše! Tam drugoga ranč nega kak samo sex, sex in nika drugoga! se je več nej trouso samo njeni glas liki cejli sto vrejd s sousedico Marijo.

Kcujo so svojo rejč djali ške mama, oca in soused Pišta, meni pa se je v glavej postavlalo pijtanje: Ka zaznamuvle ta čudna rejč sex.

Od tistoga dneva mi je po glavej ojdō samo sex, sex in nika drugo kak sex. Isko sam ga po vsej kiklaj, po novinaj, na tévéni in sploj vseposejdi. Dapa, zato, ka sam nej vedo,

kak tej sex vōvidi, sam si tak brodo, ka te gda mo ga vido, mo že vedo, ka je tou un, una ali uno. Če povem po istini, sam čako, ka mora biti sex neka sladkoga, tak mi je ta rejč popejvala v vūjaj. Tak sam te sex isko po maminoj špajzi in v hladilniki pa v zemenici tō, vej pa tisto v novinaj in na tévéni ne moraš sprobiti.

V zemenici sam te v najglobšoj kmici najšo nekši menši glažek, v sterom je bila nikša goustā, rjava stvar. Tou bi leko mogouče biu sex, sam si zbrodo, vōpotejno štuplin in koušto. Rejsan je bilou najprlej sladko, fčasi po tistom pa trno britko in krepko kak ogen v pekli. Najvekša nevolā je bila v tem, ka sam vse fku-per že doj použro in me je v želoudci po tistom ške cejli den šrajfalo in žgalou.

Po tistom sam več nej isko nikšoga sexa. Razmo pa sam sousedico Marijo tō, zakoj se je tak trouсила kouli njega. Vejn je njoj bilou od sexa lagvo že samo po tistom, če ga je vidla na tévéni ali pa v novinaj. **Miki**

Namesto "Fašenka" pa "Lenke"

Istina, ka gda te vi te misli šteli, te mo že cejlak v posti. Ka je pa pred postom? Sto bi nej vedo. Fašenek. Na faše-

nek so vsepovsedik plesi, se veselimo, si malo vōzemamo, kak šegau majo povedati. V našoj krajini se je dugo držala edna lepa šega, na fašenski terek so po vasnicaj ojdli fašenki. Bila je Lenka, Fašenek pa eške kakši naravnjeni no pa fudaš. Ojdli so po vesi, vsakšoga so zgrabili pa sple-savali z njim, dobili so pa

kulturnega doma se pokazat pa veseliti. Če je deco, školnike pa školni-kojce letos stoj pogledno, je leko ugotovijo, ka so lejt do lejtā vse bole prilični. Školnicke so se napelali za vogrške "menyecske" nej gledat na tau, če so moški ali ženske. Nemo pravla, ka bi se nej eške bole veselili lūdje, če bi se povejmo v slovenske noše opravili. Deca se je nej samo oblekla v maškare, bili so, steri so pokazali na odri kakšen prizor (jelenet). Po-vejmo parodizerali so televizijske oddaje. Bile sta pa dve takše, stere sta slovenski naprej dale, kak si

pripovejdata Lujza pa Roza. Lepau je bilau čuti, kak so našo narečje lepau gučale. Škoda, ka je žiriā nji dve nej nagradila (jutalmazta). Bi si zaslužile, vej pa sta one same bile tiste, ki sta slovensko tū črknila na slovenskoj šauli. Večer se je pa vse nadaljevalo pri "Cifri". Tam so odrasli držali fašenek, so se napelali

Naše pustovanje

5. marca popoldne ob pol treh smo se zbrali v merne maske. Mali otroci so se oblekli v maske in zapeli vesele

za nagrado čokolado. Za glasbo je poskrbel muzi- kant Laci Korpič. Vsi smo se počutili zelo dobro.

kulturnem domu, otroci iz vrtca, šolarji pa tudi starši. Program smo si zamislili skupaj s starši. Mamice smo prosili, naj spečejo pecivo. Starši so pomagali otrokom poiskati tudi pri-

pesmi. Vsak otrok je dobil eno številko, ki si ga je obesil na obleko. Imeli smo komisijo, ki je ocenila ma-ske in predstavitve. Šolarji so nastopili s plesi in skeči. Veliko duhovitih mask smo videli: sneženega moža, leva, metuljčka, gosko, paja-ca, vedeževalko, Indijanko, gasilce, itd. Najboljši so dobili

Hvala vsem, ki so pripravili ta veseli pustni popoldan, kjer so se otroci lahko veselili, plesali in pokazali, kaj znajo.

Agota Holec
vzgojiteljica

fanke ali pejnaze. Večer pa te na fašenski bal, depa samo do paunauči. Po paunauči je že pepelnica, pa se je začno post do vūzma.

Žau, letos so fašenki nej ojdli po naši vasnicaj, depa zatok smo držali fašenek. Na gorjenjeseničkoj šoli, v vrtci vsakšo leto majo na te den prireditiv, maškarado. Deca se napela za vse fele maškare, pa etak dejo od šaule do

v maškare, so sple-savali za kusto repo. Samo leko zavalimo vse tistim, steri so nej šanalivali trūde pa so se napelali v maškare. Vse tau je pa podpirala denarno lokalna manjšinska slovenska samouprava na G. Seniki.

I. Barber

MLAŠEČI

KAUT

Maškarada v Benetkaj

Za fašenek nej slobaudno doma sejti. Ništrni se radi v nikše maske oblečejo, ge rajši samo gledam norijo. Z eno mojo kolegico sva se odlaučila, ka va letos šla v Benetke (Vele- nce) v Italijo karneval gle- dat. Srečo sem z njauv emo, ka dobro guči itali- janski, pa me tak nej stra biu, ka bi se zgūbo.

Najoprvin sva se stela odpelati do Trsta. Tau je velki varaš v Italiji, v šterom pa kauli šteroga dosta Slo- vencov tō živi. Moja pada- škinja je doma blūzi Trsta v enoj maloj vesnici, nej daleč od grajnce. Pravla mi je, ka se una neške s cugom ta pelati, ka dosta košta pa pomalek dé. Za toga volo sva se postavila na poštijo prauti morji, prst goridržala pa čakala, ka nas kaši auto gorzeme. Človek pa vsigdar naj več čaka, gda vanej mrzli vōter najbolje fudi. Stala sva dvej dugi vōri, dokeč nas je nej en znanec iz Trsta s seuf zeu. Tau eške nej vse bilau. Na italijanskoj grajnci je nas že čako auto od moje padaškinje, mali fiat, stari tresti lejt. Mašinca že gvūšno dosta trpela, depa eške zatok cejla ostala - do toga mau. Mūva sva že tak lačniva pa zmantraniva bila, ka sva stela skem prva do njene vesi priti. Zatok pa je una toga maloga auton a eške bole

pognala, kak inda svejta Singer svojo šivalno mašino. Srmak je pa dūšo vōspūsto. Staniti je trbelo, sredi nauči, daleč od vsikšoga. Liki za pau vōre ma je malo baukše gratalo, pa sva se

leko srečno vlekla tadale. Tresti kilomejterov na vōro. (Ženske, žens ke... nej smo vam dovolj moški, morete autone tō mantrati?) Drūgi den sva zatok zdraviva pa cejliva s cugom v Benetke prišla. Té je eden najbolje čūdni varašov na svej- ti. Ne vem zakoj, gvūšno nej do- sta placa na zemli bilau, depa je cejlo mesto zozidano na morji. Tak ka med ramami pa ižami na dosta krajaj nemajo poštij, liki voda zmejs teče. Kak pri nas že skor vsikši auto ma, pri njih ma vsaki svoj čanakli. Namesto busov odijo velki

šifti, namesto taksinov pa gon- dole. Dobro, zatok nej vsepo- sedik, uni majo tō dosta mali ulic na sūjom. Té so pa tak vauske, ka leko iz hiše na ednoj strani sausadi na drūgoj strani krū prejkdaajo, pa naj vsikši stogi v svojoj iži na drūgom štauki.

Te ulice so pa vsigdar napun- jene s turisti. Varaš je petsto lejt na vodi vōdržo, depa zdaj pomalek v morji preminē. (Turisti so aknavi lūdje.) Kama do šli, šteri tū živijo, ne vem, liki tačas stejo lidgé z drūgi krajov cajt vōponūcati in vse pogledniti. Na fašenek pa pride vkūper eške več lūdi. Telko, ka po ulicaj več normalno ojtj ne moreš. Tak smo se stiskavali, kak sardinije v konzervi.

Nej čūdno, če pa pride lūstvo z vsikšoga konca sveta. Črni, bejli, žuti - guči pa vsakši ovak, ranč tak kak v Babelskom

tō. Sledi sem pa gorprišo, ka več Slovincov geste kak Ita- lijanov. Mažzarov tō nej malo bilau. Včasik sem brodo, ka sem v Pešti, včasik ka v Lju- bljani.

Vsi smo pa prišli, ka vidimo, kak se tū za fašenek oblačijo, kaše maškare majo. Največ je takši oblek bilau, v šteri so lidgé pred več sto lejtj po Benetkaj ojdli. Velki klabūki s pergi, dugi zlati ali črni rej- klinge in viske, trde šōbare.

Ženske so pa mele take šurke kikle, ka dva mejtera kauli nji niške nej placa emo. Na obrzi so meli maske, pa duge bejle vlase na glavej. Vidli smo enoga, šteri v viteza oblečeni biu. (Kak je leko v tistoj vročini v tistom zmetnom ancugi vōdržo?) Lafline so meli stari dejdeki, pa mala deca tō. Drauvne banane pa djabka so na ulicaj lejtale. Zavci, rauže in padari. Ništrni je eške svojga psa gornaravno.

Srečali smo edno velko goslar- sko bando, pa smo šli z njimi tadale. Kak smo se šetali po va-

raši, smo eške dosta zanimive (érdekes) deke vidli. Med dvema ižama je biu zozidani en most, šteri se gnes zove Stonjarski most. V stari cajtaj so prejk toga pelali robe iz vauze tá, gde so ji bujli. Uni so pa zmejs stonjali. Drūgi znani most v Benetkaj je pa Rialto. Té pa je tak velki pa šurki, ka je dosta baut gori, gde vsefelē odavajo. Po ulicaj smo šli lejvo-desno in malo nas stra

biu, ka zabla- udimo. Depa na konci smo zatok prišli na trg (tér) svetoga Marka. Té je najvekši trg v varaši, pa stogijo palače in cerkve kauli njega, vse velke in zlate. Pa trno dosta golau- bov tū geste. Eške več kak lūdi. (Moji padaši pravijo: če deš s svojo ženo na

morje, je tak, kak če bi ūšo s svojim golaubom v Benetke.)

Pomalek kmica gratala, vese- lice pa eške nej konec bilau. Mi smo sejdlj na cug, vkūper z ma- skami, pa se domau odpelali. Vse je bilau lepau, depa eške bole bi mi se vidlo, če bi nej tak dosta lūdi bilau. Včasik so se maske nej vidle od turistov. Starejši pa bole čedni od mene so že tō pravli: če je preveč kūjaric, leko ka župa presolana grata...

Duško

Iz kūnje naši babie

Čepincli s krumplinami

1/2 kg čepinclina, 5 krumplinov, 5 djajec, tikevni oli, česnek, eci, sau, voda.

Čepincli zaperemo, oli, eci, sau, vodau, zosekani česnek pa na sajbe zrezane kūjane krumpline cūdejemo. Kūjana djajca razno vrejžemo, pa kauli šalate sklademo.

Hilda Čabai

NIKA ZA SMEJ...

Čeden doktor

Gnesden je tak, ka si betežnik leko odbere doktora pa k takšomi doktori de, kama ške. Etak pa doktorge tū majo bojazen, kelko betežnikov leko zdržijo. Naš doktor je čeden človek, zna, kak trbej betežnike zdržati. Etognauk ga je sausadan doktor pito, kak je

tau, ka njega ne njajo tam betežniki. Doktor etak pravi: "Gle, tau je nikša čalarija nej, tau vsakši somar zna. Ge tak delam tau, ka tiste lūdi, šteri so nej betežni, samo takšo šegau majo, ka k doktori lejčajo, njam pa je potrdim v taum, ka so rejsan betežni. Prava betežnike pa nanje vzemam, ka samo tak mislijo, ka so betežni. Etak tau de."

I. Barber

interés - érdek

gospodárska zbornica - gazdasági kamara

okólje - környezet

osébná izkáznicá - személyi igazolvány

pobúda - kezdeményezés

predstávnictvo - képviselő

storítve - szolgáltatások

soglásje -

összhang/egyetértés

témelnye svobódščine -

alapvető szabadságjogok

upravičen - jogos

valóvna dolžina -

hullámhossz

vzdévek - csúfnév

zahtévati - követel

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Deák Ferenc út 17,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 12187062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.

Arhitekta Novaka 4

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.